

**Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova
Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”**

„Aprob”

Directorul Colegiului de
Arte Plastice „Al. Plămădeală”

Răcilă Lilia

2023

Curriculumul disciplinar

F.04.O.016 PICTURĂ – CAP UMAN

Specialitatea: 21320 Pictură

Calificarea: 265109 Pictor

Chișinău 2023

Aprobat de:

Consiliul artistic și de evaluare al Colegiului de Arte Plastice „Al. Plămădeală”

Director _____ Răcilă Lilia
_____ 2023

Autori:

1. Hamurari Nina, grad didactic întâi, Magistru în domeniul Instruire în Arte Plastice și Decorative, Colegiul de Arte Plastice „Al. Plămădeală”.
2. Bădrăgan Sergiu, grad didactic superior, Colegiul de Arte Plastice „Al. Plămădeală”.

Recenzenți:

1. Voinschi Nina, grad didactic superior, Colegiul de Arte Plastice „Al. Plămădeală”.
2. Malarciuc Ludmila, grad didactic superior, Colegiul de Arte Plastice „Al. Plămădeală”.

Adresa Curriculumului în Internet:

<http://edu.gov.md/ro/content/curriculum-invatamintul-profesional-tehnic-postsecundar>

Cuprins

I.	Preliminarii.....	4
II.	Motivația, utilitatea disciplinei pentru dezvoltarea profesională.....	5
III.	Competențele profesionale specifice disciplinei.....	5
IV.	Administrarea disciplinei.....	6
V.	Unitățile de învățare.....	6
VI.	Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare.....	7
VII.	Studiul individual ghidat de profesor.....	7
VIII.	Lucrări practice recomandate.....	8
IX.	Sugestii metodologice.....	8
X.	Sugestii de evaluare a competențelor profesionale.....	9
XI.	Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studiu.....	9
XII.	Resursele didactice recomandate elevilor.....	10

I. Preliminarii

Curriculumul disciplinar „**Pictură – cap uman**” este un document normativ ce face parte din Componenta fundamentală la specialitatea *Pictură*, include 60 de ore, dintre care 45 de ore constituie contact direct și 15 de ore – studiul individual. Se studiază în anul II, semestrul IV de studii. Evaluarea finală - examen. Disciplina este prevăzută pentru realizarea procesului de pregătire a specialiștilor cu calificarea *Pictor* în domeniul de formare profesională 213 - *Arte Plastice* în învățământul profesional tehnic postsecundar și se studiază obligatoriu.

Obiectul de studiu al acestei discipline este *capul uman în pictură*. Disciplina dată dezvoltă conștientizarea actului creator ca demers important în educația creativității artistico-plastice al viitorului pictor. Studiarea disciplinei „**Pictură – cap uman**” contribuie la formarea la elevi a competențelor profesionale de reprezentare practică a capului uman prin intermediul culorilor.

Scopul disciplinei este de a-i înzestra pe viitorii pictori cu cunoștințe, deprinderi practice, capacități de înțelegere profundă a noțiunilor fundamentale de culoare, a legităților, principiilor, metodelor și procedeelelor de efectuare a unei picturi a capului uman prin intermediul culorilor. Curriculumul disciplinar „**Pictură – cap uman**” propune elevului experiența creației și comunicării artistice în procesul studiului capului uman. *Artele Plastice* pun la bază studierea elementelor de limbaj plastic ca: punctul, linia, pata, suprafața, culoarea, valoarea, studierea culorii și corelarea cromaticii cu elementele plastice. Doar prin intermediul culorilor elevul poate să ordoneze, să picteze și să configureze structuri plastice complexe în pictura capului uman.

Cerințele prealabile față de cunoștințele și abilitățile pe care trebuie să le stăpânească elevul înainte de a începe studierea disciplinei „**Pictură – cap uman**” sunt cunoștințele și abilitățile dobândite de elev în cadrul disciplinelor: F.01.O.010 *Pictură - natura statică*, S.01.O.026 *Tehnici de pictură*; F.02.O.012 *Pictură - tehnici de reprezentare*; S.02.L.047 *Tehnica picturii în ulei - natura statică*, S.02.L.046 *Tehnologia picturii în ulei*, F.03.O.014 *Pictură - natura statică cu elemente din ghips*, S.03.O.029 *Tehnici mixte de pictură - natura statică*, S.03.A.037 *Anatomia plastică*.

Disciplina „**Pictură – cap uman**” are un caracter interdisciplinar și se desfășoară concomitent cu alte unități de curs: *Desen - cap uman*, *Tehnici de pictură – portret*, *Compoziție bidimensională – frontală* - care fac parte din procesul instruirii elevului în semestrul IV, și reprezintă un cadru favorabil pentru transpunerea cunoștințelor și abilităților acumulate în formarea profesională a viitorului pictor.

II. Motivația, utilitatea disciplinei pentru dezvoltarea profesională

Stăpânirea picturii este principala condiție tehnică pe care viitorul pictor trebuie s-o posedă înainte de a avea oportunități de a descoperi, a evalua și a produce - crea valori. Disciplina „**Pictură – cap uman**” înarmează elevul cu abilități de stăpânire a modalităților de concretizare a armoniilor de culori, sentimentelor și ideilor, expresiilor coloristice ce pot fi aplicate în procesul studierii și realizării unui *cap uman în pictură*. Aceasta și determină scopul disciplinei date, precum și valoarea ei educativă. Cunoașterea elementelor de expresie specifice picturii și a modalităților de relaționare a acestor elemente constituie obiectivele studiului. Temele de studiu derivă una din alta, având o legătură succesivă. Pentru conștientizarea acestui proces de elaborare, se vor analiza de fiecare dată problemele puse. Pictorul trebuie să cunoască și să utilizeze materialele, tehnicile picturale, să analizeze calea spre sinteza elementelor de limbaj plastic și a picturii, a formelor pe care le va dobândi paralel cu emoțiile, sentimentele și educația viziunii sale. Curriculumul disciplinar „**Pictură – cap uman**” reprezintă un instrument de orientare și predare științifică, teoretică și practică a noțiunilor artistico-plastice. Aplicarea implică din partea îndrumătorului de artă cunoștințe ample teoretice și experiența lui practică.

Studiul disciplinei „**Pictură – cap uman**” va contribui la formarea și dezvoltarea competențelor profesionale și familiarizarea viitorilor specialiști în domeniul Artei Plastice, anume cu calificarea de Pictor, capacități de înțelegere profundă și de analiză a metodelor și procedurilor în elaborarea și crearea unei picturi a capului uman. Disciplina îl va ajuta pe elev să:

- aplice tehnicile de pictură în ulei la crearea operelor de artă;
- distingă instrumentele și materialele utilizate în pictura în ulei;
- analizeze pictura în următoarele aspecte: rezolvarea compozițională, raporturi cromatice și valorice, aplicării tehnicii potrivite;
- cunoască tehnologia picturii în ulei;
- implementeze metodele de elaborare și crearea unei picturi a capului uman.

Competențele formate și dezvoltate în cadrul acestui curriculumul disciplinar vor fi necesare pentru studierea disciplinelor cu nivel de complexitate mai înalt: F.05.O.018 Pictură - portret cu mâini, S.05.A.039 Tehnica picturii în ulei - corp uman.

III. Competențele profesionale specifice disciplinei

- CS1. Reprezentarea plastică a capului uman, model viu. *Grizaille*.
- CS2. Executarea picturii a capului uman, model viu. Bărbat.
- CS3. Realizarea cromatică a picturii capului uman, model viu (feminin), folosind mijloacele și principiile de armonizare a culorilor.

IV. Administrarea disciplinei

Semestrul	Numărul de ore			Modalitatea de evaluare	Numărul de credite	
	Total	Contact direct				Lucrul individual
		Prelegeri	Practică			
4	60	6	39	15	Examen	2

V. Unitățile de învățare

Unități de competență	Unități de conținut
1. Pictură a capului uman, model viu. <i>Grizaille</i>.	
<p>UC1. Reprezentarea plastică a capului uman, model viu. <i>Grizaille</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ aplicarea regulilor de organizare a spațiului plastic prin intermediul clarobscurului; ▪ realizarea picturii a capului uman, model viu (<i>grizare</i>), folosind mijloacele și principiile de armonizare a raporturilor valorice; ▪ respectarea regulilor de aplicare a raporturilor de camertonuri valorice în pictura academică a capului uman, model viu. 	<p>1.1 Reguli de organizare a spațiului plastic prin intermediul clarobscurului.</p> <p>1.2 Mijloace și principii de armonizare a raporturilor valorice la realizarea picturii a capului uman.</p> <p>1.3 Reguli de aplicare a raporturilor de camertonuri valorice în pictura academică a capului uman, model viu.</p>
2. Pictură a capului uman, model viu. <i>Bărbat</i>.	
<p>UC2. Executarea picturii a capului uman, model viu. <i>Bărbat</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ organizarea spațiului plastic prin intermediul culorii și tonului în pictură a capului uman, model viu (<i>bărbat</i>); ▪ respectarea principiului de proporționalitate și subordonare a formei și culorii în pictură; ▪ aplicarea elementelor de limbaj plastic pentru a reda forma în spațiu; ▪ folosirea mijloacelor plastice în procesul de generalizare și finisare a picturii capului uman, model viu (<i>bărbat</i>). 	<p>2.1 Modalități de organizare a spațiului plastic prin intermediul culorii și tonului în pictură a capului uman, model viu (<i>bărbat</i>).</p> <p>2.2 Principiul de proporționalitate și subordonare a formei și culorii în pictură.</p> <p>2.3 Elementele de limbaj plastic pentru redarea formei în spațiu a capului uman.</p> <p>2.4 Mijloace plastice în procesul de generalizare și finisare a picturii capului uman.</p>
3. Pictură a capului uman, model viu. <i>Femeie</i>.	
<p>UC3. Realizarea cromatică a picturii capului uman, model viu (feminin), folosind mijloacele și principiile de armonizare a culorilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ aplicarea regulilor de organizare compozițională a capului uman, model viu în <i>pictură</i>; ▪ respectarea raporturilor cromatice generale în procesul modelării detaliilor a capului uman, model viu (feminin); ▪ reflectarea relației generale: umbra/lumina în pictura a capului uman, model viu (feminin); ▪ aplicarea elementelor de limbaj plastic în procesul de armonizare și generalizare a picturii capului uman, model viu (feminin). 	<p>3.1 Reguli de organizare compozițională a capului uman, model viu (feminin) în pictură.</p> <p>3.2 Raporturile cromatice în procesul modelării detaliilor a capului uman, model viu (feminin).</p> <p>3.3 Relație generală: umbra/lumina în pictura a capului uman, prin intermediu clarobscurului.</p> <p>3.4 Elemente de limbaj plastic în procesul de armonizare și generalizare a picturii capului uman, model viu (feminin).</p>

VI. Repartizarea orientativă a orelor pe unități de învățare

Nr.	Unități de învățare	Numărul de ore			
		Total	Contact direct		Lucrul Individual
			Prelegeri	Practică	
1	Pictură a capului uman, model viu. <i>Grizaille</i> .	16	2	10	4
2	Pictură a capului uman, model viu. Bărbat.	20	2	13	5
3	Pictură a capului uman, model viu. Femeie.	24	2	16	6
Total:		60	6	39	15

VII. Studiul individual ghidat de profesor

Sarcinile pentru orele ghidate vor reieși din temele desfășurate la orele de contact direct, se vor realiza sub formă de sarcini suplimentare individuale și anume: realizări de crochiuri, schițe (liniare, tonale, cromatice), eboșe în culoare, studii de formă și culoare, continuarea lucrului de sine stătător asupra sarcinii efectuate în cadrul orelor de contact direct, alte sarcini experimentale, care vor contribui la rezolvări de problematice legate de procesul instructiv - educațional. Sarcinile pentru orele de studiu individual se planifică în proiectările semestriale de lungă durată.

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalități de evaluare	Termeni de realizare
1. Pictură a capului uman, model viu. <i>Grizaille</i>.			
1.1 Expresia și caracterul modelului. 1.2 Reguli de organizarea suprafeței lucrării. 1.3 Relații de clarobscur în reprezentarea copiilor de picturi a portretelor în tehnica <i>grizaille</i> .	Copii de picturi academice a portretelor în tehnica <i>grizaille</i> . Format: A5. 2 lucrări. Tehnica: acuarelă, guașa/hârtie, ulei/carton.	Prezentarea copiilor	Săptămâna 1-4
2. Pictură a capului uman, model viu. Bărbat.			
2.1 Reprezentarea sursei de lumină prin intermediul clarobscurului la realizarea copiilor de picturi academice a portretelor (cap de bărbat). 2.2 Raporturile cromatice mari în realizarea copiilor de picturi academice a portretelor .	Copii de picturi academice a portretelor (cap de bărbat). Format: A5. 2 lucrări. Tehnica: acuarelă, guașa/hârtie, ulei/carton.	Prezentarea copiilor	Săptămâna 5-9
3. Pictură a capului uman, model viu. Femeie.			
3.1 Raporturile cromatice generale la realizarea copiilor de picturi academice a portretelor . 3.2 Camertonurile acromatice /cromatice la realizarea copiilor de picturi academice a portretelor .	Copii de picturi academice a portretelor (cap de femeie). Format: A5. 2 lucrări. Tehnica: acuarelă, guașa/hârtie, ulei/carton.	Prezentarea copiilor	Săptămâna 10-15

VIII. Lucrările practice recomandate

Nr.	Unități de învățare	Lista lucrărilor practice	ore
1	Pictură a capului uman, model viu. <i>Grizaille</i> .	Pictură academică, a capului uman, model viu. <i>Grizaille</i> . Format: 40*50cm. Tehnica: ulei /pânză. 1 lucrare.	10
2	Pictură a capului uman, model viu. Bărbat.	Pictură academică, capului uman, model viu. Bărbat. Format: 50*60cm. Tehnica: ulei /pânză. 1 lucrare.	13
3	Pictură a capului uman, model viu. Femeie.	Pictură academică, a capului uman, model viu. Femeie. Format: 50*60cm. Tehnica: ulei /pânză. 1 lucrare.	16
Total:			39

IX. Sugestii metodologice

În procesul studierii disciplinei „**Pictură – cap uman**” cadrul didactic va folosi tehnologii eficiente de predare-învățare-evaluare, forme și metode de organizare a activității didactice, care sunt adecvate modulului dat, nivelului de pregătire și capacităților individuale ale elevilor.

Metodele recomandate pentru a fi utilizate în procesul de predare-învățare sunt: expunerea materialului teoretic, realizarea lucrărilor practice, individual sau sub conducerea cadrului didactic, exersarea practică, elaborarea exercițiilor practice individuale, studierea individuală și în grup a fondului metodic, a surselor bibliografice, exemple de produse realizate de către elevii promoțiilor precedente, exemple realizate de către profesioniști, etc.

Disciplina „**Pictură – cap uman**” conține câteva unități de învățare, care sunt concepute în dezvoltare, de la abilități și cunoștințe inițiale spre sarcini tot mai complexe. Caracteristic domeniului de educație – Artă, sunt metodele de predare/învățare cu caracter creativ, inventiv, individualizat.

Pentru eficientizarea formării competențelor profesionale specifice, se propune reducerea activității profesorului ce predă și favorizarea profesorului ce coordonează procesul de învățare.

În scopul predării centrate pe elev, strategiile de predare se vor adapta caracteristicilor personale ale elevilor (auditive, vizuale, practice), în dependență de tipul psihologic (introvertit, extravertit) și alte particularități, ce pot influența la procesul de învățare:

- individualizarea și creșterea treptată a nivelului de complexitate a sarcinilor propuse fiecărui elev în funcție de progresul acestuia;
- diferențierea sarcinilor în funcție de abilități, pentru indivizi sau pentru grupuri diferite;
- prezentarea sarcinilor în mai multe moduri: explicație teoretică, prezentarea la calculator/ proiector, exemple din fondul metodic, conversația interactivă;

- utilizarea unor metode didactice activ-participative: învățarea prin descoperire, învățarea problematizată, învățarea prin creare/invenție;
- orientarea spre finalități de învățare, la finele fiecărei unități de învățare se va prezenta spre evaluare un produs realizat;
- caracterul aplicativ al modulului „**Pictură – cap uman**” impune niște condiții, și anume, procesul de predare/învățare se va desfășura în sala de curs adaptată necesităților specifice pentru lucru practic.

X. Sugestii de evaluare a competențelor profesionale

Procesului de învățare-predare-evaluare pe competențe presupune evaluarea pe parcursul întregului proces de instruire: evaluarea formativă (curentă) și evaluarea sumativă (finală). Evaluarea formativă se va realiza prin diverse modalități: observarea comportamentului elevului, analiza rezultatelor curente ale elevului, prezentarea schițelor/produselor individuale de activitate, cadrele didactice informează elevul despre nivelul de performanță, îl motivează să-și perfecționeze competențele profesionale.

Evaluarea sumativă se va realiza la finele fiecărui modul, produsele realizate pe parcursul semestrului vor fi expuse la vizionarea de examen. Evaluarea sumativă este realizată de profesorul modulului dat și grupul de profesori ce fac parte din Consiliul artistic și de evaluare. Metodele de evaluare vor fi orientate spre motivarea elevilor și obținerea rezultatelor scontate, fapt ce va permite corectarea operativă a procesului de învățare, stimularea autoevaluării și a evaluării reciproce, evidențierea succeselor, implementarea evaluării selective sau individuale.

Criterii de evaluare cunoștințelor și abilităților profesionale în cadrul disciplinei

„Pictură – cap uman”:

- reflectarea subiectului;
- organizarea spațiului compozițional;
- corectitudinea proporțională și constructiv-tonală a părților capului uman;
- organizarea și respectarea gamei cromatice propuse;
- utilizarea mijloacelor de expresie artistico-plastică;
- utilizarea materialelor și tehnicilor de pictură;
- expresivitatea și originalitatea picturii;
- atitudinea individual-creativă.

XI. Resursele necesare pentru desfășurarea procesului de studiu

Pentru a realiza cu succes formarea competențelor ce trebuie formate și dezvoltate în cadrul disciplinei „**Pictură – cap uman**” trebuie asigurat un mediul de învățare autentic, relevant și centrat pe elev.

Cerințe față de sălile de curs: sală de curs dotată cu tot necesarul pentru lecțiile de pictură; mobilier școlar, cu toate condițiile adecvate, în mod obligatoriu trebuie să fie posibilitatea de aerisire regulată a încăperii. Sala de curs va fi dotată și cu utilaje, echipamente, mostre, instrumente și materiale necesare pentru realizarea lucrărilor, formarea și dezvoltarea competențelor profesionale:

- utilaje: șevalete, scaune și suporturi în număr egal cu numărul de elevi în grupă, suport pentru model, lampă cu suport pentru iluminarea modelului, draperii și alte utilaje pentru sarcini prevăzute;
- lista materialelor didactice: exemple de lucrări de nivel înalt a elevilor precedenți din fondul metodic, mostre de picturi tematice de nivel înalt din alte instituții de Artă plastică, literatură de specialitate în limba de instruire.

XII. Resursele didactice recomandate elevilor

Nr.	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată/ accesată/ procurată	Nr. de exemplare disponibile
1.	Prut C., Dicționar de arta Modernă și Contemporană, Editura Univers enciclopedic, București, 2002.	Biblioteca / electronic	
2.	Roco, M., Creativitate și inteligență emoțională, Editura Polirom, Iași, 2004.	Biblioteca / electronic	
3.	Roșca, A., Creativitatea generală și specifică, Editura Academiei R.S.R., București, 1981.	Biblioteca / electronic	
4.	Săndulescu-Verna C., Materiale și tehnica picturii, Timișoara, 2000.	Biblioteca / electronic	
5.	Șușală I., Băbulescu O., Dicționar de artă: termeni de atelier, București, Sigma, 1993.	Biblioteca / electronic	
6.	Аристид Д., Уроки классической живописи. Техники и приемы из художественной мастерской, изд. МИФ, Москва, 2017.	Biblioteca / electronic	
7.	Денисенко В., Ратиева О., Обучение техникам живописи. Теория и методика. Учебное пособие, изд. Планета музыки, Санкт-Петербург, 2014.	Biblioteca / electronic	
8.	Исаев А., Философия цвета: феномен цвета в мышлении и творчестве, изд. ФЛИНТА, Москва, 2016.	Biblioteca / electronic	
9.	Леланд Н., Цвет в изобразительном искусстве, изд. Попурри, Минск, 2017.	Biblioteca / electronic	
10.	Киплик Д., Техника живописи. Учебное пособие, изд. Планета музыки, Санкт-Петербург, 2019.	Biblioteca / electronic	
11.	Коваленко В., Основы монументально-декоративной живописи. Два цвета, изд. Волгоградский государственный архитектурно-строительный университет, 2012.	Biblioteca / electronic	

12.	Коробейников В., Академическая живопись: практикум, изд. КемГИК, 2002.	Biblioteca / electronic	
13.	Кочергин Э., Категории композиции. Категории цвета, изд. Вита-Нова, Санкт-Петербург, 2017.	Biblioteca / electronic	
14.	Кройц Г., Живопись маслом. Натюрморт, портрет, пейзаж, обнаженная натура и сюжетная композиция, изд. МИФ, Москва, 2018.	Biblioteca / electronic	
15.	Поморов С., Прохоров С., Шадулин А., Живопись для дизайнеров и архитекторов. Учебное пособие для бакалавров, изд. Планета музыки, Санкт-Петербург, 2015.	Biblioteca / electronic	
16.	Прокофьев Н., Живопись. Техника живописи и технология живописных материалов. Учебное пособие, изд. Владос, Москва, 2013.	Biblioteca / electronic	
17.	Свешников А., Алгоритмы композиционного мышления в станковой живописи, изд. ВГИК, Москва, 2012	Biblioteca / electronic	
18.	Стерхов К., Мастера акварели. Беседы с акварелистами. От классики к современному искусству, изд. Планета музыки, Санкт-Петербург, 2014	Biblioteca / electronic	
19.	Фейнберг Л., Секреты живописи старых мастеров. Учебное пособие, изд. Планета музыки, Санкт-Петербург, 2018.	Biblioteca / electronic	
20.	Фейнберг Л., Лессировка и техника классической живописи. Учебное пособие, изд. Планета музыки, Санкт-Петербург, 2019.	Biblioteca / electronic	
21.	Фурсикова Е., Акварель, изд. Планета музыки, Санкт-Петербург, 2015.	Biblioteca / electronic	
22.	Хэйнс Д., Акварель без правил. Техники, эксперименты, практические советы, изд. МИФ, Москва, 2018.	Biblioteca / electronic	
23.	Хэйнс Д., Атмосферная акварель. Свобода, выразительность и стиль., изд. МИФ, Москва, 2018.	Biblioteca / electronic	
24.	Шайнбергер Ф., Акварельный скетчинг, изд. МИФ, Москва, 2017.	Biblioteca / electronic	
25.	Шашков Ю., Живопись и ее средства, изд. Академический проект, Москва, 2010.	Biblioteca / electronic	
26.	Эдвардс Б., Цвет, изд. Попурри, Минск, 2017.	Biblioteca / electronic	